

Demokratyczna legitymizacja polskiej polityki europejskiej – analiza systemowa

Streszczenie

Autor: Michał Dulak

Praca doktorska przygotowana pod kierunkiem
prof. dr hab. Janusza Józefa Węca

Prezentowana rozprawa doktorska stanowi kompletne opracowanie zagadnienia demokratycznej legitymizacji polityki europejskiej Polski. Funkcjonowanie Sejmu, Senatu oraz samorządu terytorialnego w sprawach związanych z członkostwem w UE opisywane jest przez autora z perspektywy założeń teoretycznych nowego instytucjonalizmu. Dodatkowo, w pracy wykorzystana została metoda analizy systemowej, dzięki której w całościowy sposób przedstawiono aktywność podmiotów politycznych oraz mechanizmy dotyczące legitymizacji krajowej polityki europejskiej.

W rozprawie doktorskiej autor założył osiągnięcie trzech celów badawczych. Pierwszym z nich było stworzenie modelu systemu polskiej polityki europejskiej. Drugim celem badawczym była analiza aktualnego miejsca i roli Sejmu, Senatu oraz organów samorządu terytorialnego w systemie krajowej polityki europejskiej. Trzecim celem było empiryczne zbadanie skuteczności funkcjonowania Sejmu, Senatu oraz organów samorządu terytorialnego w procesach przebiegających w ramach systemu krajowej polityki europejskiej. Dla osiągnięcia wskazanych celów autor w poszczególnych rozdziałach pracy zweryfikował jedenaście hipotez badawczych.

W pierwszym rozdziale rozprawy doktorskiej przedstawiony został model systemu krajowej polityki europejskiej. Składają się na niego elementy opisane w kolejnych podrozdziałach. Jest to po pierwsze cel owej polityki, który definiują formalne postulaty wpływające z norm prawnych, polityczne strategie partii rządzących oraz opozycji, a także społeczne oczekiwania wobec korzyści uzyskiwanych z członkostwa w UE. Po drugie, do systemu polskiej polityki europejskiej zaliczają się instytucje i organy administracji publicznej oraz aktorzy polityczni (urzędnicy, posłowie, senatorowie i deputowani do PE). Do systemu należą ponadto normy prawa krajowego, przepisy organizacyjne wewnątrz administracji, wybrane elementy *acquis communautaire*, a także reguły nieformalne, takie jak na przykład zwyczaje wykształcone w praktyce politycznej. Dzięki analizie tzw. *path*

dependant process w rozdziale pierwszym opisany został również proces przeniesienia centrum decyzji systemu krajowej polityki europejskiej z domeny Prezesa Rady Ministrów do sfery kompetencji ministra spraw zagranicznych. Po trzecie, do systemu krajowej polityki europejskiej autor zaliczył mechanizmy administracyjne wykorzystywane przez właściwe organy i instytucje. Procedury te opisane zostały w ujęciu czterech tak zwanych sfer relacyjnych polskiej polityki europejskiej zaproponowanych pierwotnie przez Artura Nowak-Fara.

Rozdział drugi, podobnie jak pierwszy, ma charakter teoretyczny. Jego celem jest zidentyfikowanie najważniejszych uwarunkowań zewnętrznych oddziałujących na legitymizowanie krajowej polityki europejskiej przez Sejm, Senat oraz samorząd terytorialny. W tej części pracy udowodniono, że pozycja parlamentu i samorządu terytorialnego w systemie krajowej polityki europejskiej zwiększa się wraz ze zmianą ich roli w systemie instytucjonalnym UE, spowodowaną zmianami traktatowymi oraz stosowaniem nowych metod zarządzania publicznego.

W rozdziale trzecim poddana analizie została legitymizacyjna funkcja Sejmu i Senatu w systemie krajowej polityki europejskiej. W pierwszym podrozdziale autor szczegółowo opisuje siedem mechanizmów współpracy Sejmu i Senatu z innymi podmiotami systemu krajowej polityki europejskiej. Zostały one zidentyfikowane na podstawie przepisów tzw. ustawy kooperacyjnej z dnia 8 października 2010 r. oraz powiązanych z nią krajowymi i europejskimi aktami prawnymi. W ramach drugiego podrozdziału metodą ilościowego opisu danych statystycznych oraz przy pomocy studium przypadku autor empirycznie zbadał skuteczność legitymizacyjną parlamentu w systemie krajowej polityki europejskiej. Efektywność zmierzona została w odniesieniu do czterech pól aktywności Sejmu i Senatu. Są nimi: informowanie o udziale rządu w stanowieniu prawa w UE; opiniowanie i doradzanie w procesie tworzenia prawa UE; opiniowanie kandydatów na niektóre stanowiska w UE; wpływ na przygotowanie i sprawowanie przewodnictwa w Radzie Unii Europejskiej w II połowie 2011 r. Na podstawie uzyskanych wyników możliwe jest wyciągnięcie istotnych wniosków dla bardziej optymalnego udziału Sejmu i Senatu w sprawach europejskich w przyszłości.

W czwartym rozdziale rozprawy doktorskiej zaprezentowane zostały kompetencje samorządu terytorialnego w zakresie realizacji zadań związanych z członkostwem Polski w UE. Samorząd terytorialny pełni w krajowej polityce europejskiej funkcję podmiotu uzupełniającego demokratyczną legitymizację systemu tej polityki. Przyczynia się do tego w pierwszej kolejności wzrost znaczenia samorządów lokalnych i regionalnych w UE, który pozwolił tym podmiotom na bardziej aktywny udział w kreowaniu polityk publicznych na

poziomie unijnym. Na znaczenie samorządów lokalnych i regionalnych w UE nakłada się także w istotny sposób pozycja ustrojowa samorządu terytorialnego w Polsce. Do efektywnego wykonywania zadań europejskich samorząd terytorialny posiada rozbudowane struktury instytucjonalne, takie jak korporacje samorządowe, konwenty organów wykonawczych jednostek samorządu terytorialnego, czy też Komisję Wspólną Rządu i Samorządu Terytorialnego. Aktywne zaangażowanie korporacji samorządowych oraz KWRiST w programowanie mechanizmów wdrażania polityki spójności w Polsce pozwoliło władzy centralnej na uzyskanie legitymizacji dla podejmowanych działań. Przy wykorzystaniu metody analizy studium przypadku zbadany został stopień, w jakim jednostki samorządu terytorialnego wpłynęły na ostateczny kształt kluczowych dokumentów strategicznych i aktów prawnych związanych z polityką spójności w latach 2007-2013 oraz 2014-2020.

Udział Sejmu, Senatu oraz samorządu terytorialnego w krajowej polityce europejskiej jest złożonym i wieloaspektowym zagadnieniem politologicznym. Jednak wraz ze wzrostem znaczeniach parlamentów narodowych oraz regionów państw członkowskich w UE, badanie skuteczności tych podmiotów w sprawach unijnych jest coraz ważniejsze. Stąd też efekty badań, które prezentuje powyższa rozprawa doktorska, mogą posłużyć jako podstawa do prowadzenia w Polsce systematycznej oceny aktywności parlamentu i samorządu terytorialnego w omawianym temacie.